

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-66-04

Druk nr 2782

Warszawa, 30 marca 2004 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

**- o zmianie ustawy - Kodeks
postępowania karnego oraz ustawy -
Kodeks karny wykonawczy.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

U S T A W A

z dnia.....

**o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny
wykonawczy**

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 237 w § 3 w pkt 18 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się pkt 19 w brzmieniu:

„19) przestępstw ludobójstwa, przeciwko ludzkości lub wojennych, określonych w rozdziale XVI ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.²⁾) oraz art. 5-8 Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego sporządzonego w Rzymie dnia 17 lipca 1998 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708), zwanego dalej „Statutem”.”;

- 2) tytuł rozdziału 65 otrzymuje brzmienie:

„Ekstradycja oraz przewóz osób ściganych albo skazanych lub wydanie przedmiotów, na wniosek państw obcych”;

- 3) art. 602 otrzymuje brzmienie:

„Art. 602. § 1. Z zastrzeżeniem przepisów rozdziału 66a, ekstradycja jest wydaniem osoby ściganej albo skazanego, na wniosek państwa obcego, w celach określonych w § 2.

§ 2. W razie złożenia przez organ państwa obcego wniosku o wydanie osoby ściganej w celu

przeprowadzenia przeciw niej postępowania karnego lub wykonania orzeczonej co do niej kary albo środka zabezpieczającego, prokurator przesłuchuje tę osobę i w miarę potrzeby zabezpiecza dowody znajdujące się w kraju, po czym wnosi sprawę do właściwego miejscowo sądu okręgowego.”;

- 4) po rozdziale 66 dodaje się rozdział 66a w brzmieniu:

„Rozdział 66a

Współpraca z Międzynarodowym Trybunałem Karnym

Art. 611g. § 1. Wniosek o współpracę Międzynarodowego Trybunału Karnego, zwanego dalej „Trybunałem”, w zależności od stadium postępowania wykonuje właściwy sąd lub prokurator za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do wniosku o pomoc prawną kierowanego do Trybunału przez sąd lub prokuratora.

Art. 611h. § 1. W przypadku wniosku Trybunału o dostarczenie osoby Trybunałowi, w rozumieniu przepisów Statutu, zwanego dalej „wnioskiem o przekazanie osoby”, przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć osobę, której dotyczy wniosek o jej uprawnieniach określonych w Statucie oraz o możliwości podniesienia zarzutu prawomocnego zakończenia prowadzonego przeciwko niej postępowania karnego o czyn, którego dotyczy wniosek o przekazanie osoby.

§ 2. W przypadku wystąpienia przesłanek uzasadniających podniesienie zarzutu, o którym

mowa w § 1, sąd powiadamia Ministra Sprawiedliwości, który może odroczyć wykonanie wniosku o przekazanie osoby.

§ 3. Przy orzekaniu w przedmiocie dopuszczalności przekazania osoby przepisów art. 604 nie stosuje się.

§ 4. Jeżeli po wydaniu przez sąd postanowienia o dopuszczalności przekazania osoby Trybunałowi, Minister Sprawiedliwości odroczył wykonanie wniosku o przekazanie osoby z powodu toczącego się w Rzeczypospolitej Polskiej postępowania karnego albo odbywania przez tę osobę kary pozbawienia wolności za inne przestępstwo, osobę, której wniosek o przekazanie osoby dotyczy, można tymczasowo przekazać Trybunałowi na zasadach ustalonych z Trybunałem.

§ 5. Ustaleń z Trybunałem, o których mowa w § 4, dokonuje Minister Sprawiedliwości.

Art. 611i. Jeżeli w ciągu 96 godzin od chwili nieprzewidzianego lądowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podczas tranzytu drogą lotniczą, nie wpłynię wniosku o zezwolenie na tranzyt osoby przekazywanej, o który Rzeczpospolita Polska w tym czasie zwróciła się do Trybunału, osobę przekazywaną zwalnia się.

Art. 611j. § 1. Na wniosek Trybunału o tymczasowe aresztowanie lub o tymczasowe aresztowanie i przekazanie osoby ściganej sąd stosuje tymczasowe aresztowanie.

§ 2. Tymczasowe aresztowanie, o którym mowa w § 1, można uchylić lub zmienić na łagodniejszy

środek zapobiegawczy, w wypadkach określonych w Statucie. Przepisów art. 257-259 nie stosuje się.

§ 3. W postępowaniu w przedmiocie uchylecia lub zmiany środka zapobiegawczego sąd lub prokurator uwzględnia stanowisko Trybunału.

Art. 611k. Przed rozpatrzeniem wniosku Trybunału o zgodę na ściganie, ukaranie lub pozbawienie wolności osoby przekazanej, za przestępstwa popełnione przed przekazaniem, inne niż te, z powodu których nastąpiło przekazanie, Minister Sprawiedliwości może zwrócić się do Trybunału o nadesłanie dodatkowych informacji, a także protokołu zawierającego oświadczenie osoby przekazanej dotyczące przestępstwa określonego w tym wniosku.

Art. 611l. Minister Sprawiedliwości może wyrazić zgodę na przekazanie Trybunałowi osoby wydanej innemu państwu.

Art. 611m. Jeżeli udzielenie pomocy prawnej określonej w Statucie, w zakresie lub w sposób określony we wniosku Trybunału, byłoby sprzeczne z zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, sąd lub prokurator nie rozstrzyga w przedmiocie wniosku i przekazuje akta sprawy Ministrowi Sprawiedliwości w celu dokonania ustaleń z Trybunałem.

Art. 611n. Jeżeli wniosek Trybunału o udzielenie pomocy prawnej dotyczy czynności innej niż określona w Statucie, której wykonanie jest niedopuszczalne na mocy ustawy, a pomoc prawna nie może być udzielona w żadnych warunkach lub w późniejszym

terminie, sąd lub prokurator, po dokonaniu przez Ministra Sprawiedliwości ustaleń z Trybunałem, odmawia udzielenia tej pomocy.

Art. 611o. § 1. Jeżeli wniosek Trybunału dotyczy udostępnienia dokumentu lub innego dowodu zawierającego informacje, których ujawnienie mogłoby zagrażać bezpieczeństwu Rzeczypospolitej Polskiej, sąd lub prokurator nie rozstrzyga w przedmiocie wniosku i przekazuje akta sprawy Ministrowi Sprawiedliwości, który w porozumieniu z właściwym organem dokonuje ustaleń z Trybunałem.

§ 2. Udzielenia pomocy prawnej można odmówić, jeżeli wykonanie wniosku, o którym mowa w § 1, mimo dokonania ustaleń z Trybunałem, w dalszym ciągu mogłoby zagrażać bezpieczeństwu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 611p. Jeżeli wniosek Trybunału dotyczy wydania dokumentu lub innego dowodu, udostępnionego organowi lub instytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez inne państwo lub organizację międzynarodową z zastrzeżeniem zachowania w tajemnicy informacji zawartej w tym dokumencie lub dowodzie, wydanie może nastąpić wyłącznie po wyrażeniu zgody przez udostępniającego dany dokument lub dowód.

Art. 611r. § 1. Przy wykonywaniu wniosku o współpracę, na żądanie Trybunału, Prokuratorowi Trybunału oraz innym osobom upoważnionym przez Trybunał zapewnia się obecność przy wykonywaniu czynności, których dotyczy wniosek.

§ 2. Osoby, o których mowa w § 1, mogą zwracać się o zadawanie określonych pytań oraz utrwalać przebieg czynności dla potrzeb postępowania prowadzonego przed Trybunałem.

§ 3. Prokuratorowi Trybunału umożliwia się samodzielne dokonywanie czynności procesowych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na zasadach i w warunkach określonych w Statucie.

Art. 611s. Ustaleń z Trybunałem, o których mowa w przepisach Statutu, innych niż określone w niniejszym rozdziale, dokonuje Minister Sprawiedliwości.”;

5) art. 615 otrzymuje brzmienie:

„Art. 615. § 1. Przepisów niniejszego działu nie stosuje się, jeżeli umowa międzynarodowa, której Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego, stanowi inaczej.

§ 2. Przepisów niniejszego działu można nie stosować wobec państwa obcego, z którym nie ma w tym przedmiocie umowy, a państwo to nie zapewnia wzajemności.

§ 3. W stosunkach z międzynarodowymi trybunałami karnymi i ich organami działającymi na podstawie umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, albo powołanymi przez organizacje międzynarodowe ukonstytuowane umową ratyfikowaną przez Rzeczpospolitą Polską, stosuje się odpowiednio przepisy niniejszego działu.

- § 4. Jeżeli umowa międzynarodowa albo akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego tego wymaga, Minister Sprawiedliwości zawiadamia międzynarodowy trybunał karny o wszczęciu postępowania przeciwko osobie o popełnienie przestępstwa podlegającego ściganiu przez ten trybunał.
- § 5. Jeżeli co do tego samego czynu tej samej osoby wszczęto postępowanie karne w Rzeczypospolitej Polskiej i przed międzynarodowym trybunałem karnym, Minister Sprawiedliwości przekazuje ściganie temu trybunałowi, jeżeli wymagają tego akty prawne regulujące działanie trybunału.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.³⁾) w art. 253 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio w razie przeszkody uniemożliwiającej doprowadzenie lub przyjęcie tymczasowo aresztowanego albo skazanego do aresztu śledczego lub zakładu karnego oraz w razie nieprzewidzianego lądowania podczas tranzytu drogą lotniczą lub nieprzewidzianej przerwy w tranzyście drogą lądową osoby przekazywanej, na zasadach i w warunkach określonych w Rzymskim Statucie Międzynarodowego Trybunału Karnego (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708).”.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

-
- 1) Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 oraz z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188.
  - 2) Zmiany ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255 oraz z 2004 r. Nr 25, poz. 1413.
  - 3) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1318, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, Nr 111, poz. 1194 i Nr 151, poz. 1686, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 121, poz. 1033 i Nr 200, poz. 1679 oraz z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750.

3-89-iw

UZASADNIENIE

1. Wstęp

W dniu 1 lipca 2002 r. wszedł w życie Rzymski Statut Międzynarodowego Trybunału Karnego sporządzony w Rzymie w dniu 17 lipca 1998 r., zwany dalej „Statutem”. Polska ratyfikowała Statut w dniu 12 listopada 2001 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708). Inauguracyjne posiedzenie Międzynarodowego Trybunału Karnego, zwanego dalej „Trybunałem”, odbyło się 11 marca 2003 r.

Powstanie Trybunału ma wymiar historyczny – zakończyło długoletni okres prac nad utworzeniem stałego międzynarodowego sądu karnego do sądenia najpoważniejszych zbrodni o charakterze międzynarodowym. Trybunał, w odróżnieniu od istniejących już międzynarodowych trybunałów ad hoc – dla byłej Jugosławii i Rwandy, jest sądem stałym, posiadającym jurysdykcję nie ograniczoną lokalnie do danego państwa czy regionu w odniesieniu do najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej: ludobójstwa, zbrodni przeciwko ludzkości oraz zbrodni wojennych. Trybunał ma charakter komplementarny – stanowi uzupełnienie krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości, co oznacza pierwszeństwo jurysdykcji sądów krajowych przed jego jurysdykcją. Odpowiedzialnością przed Trybunałem objęte są osoby fizyczne, które dopuściły się wymienionych w Statucie zbrodni, niezależnie od funkcji pełnionych przez nie w danym państwie.

2. Konieczność dostosowania polskiego prawa karnego w zakresie współpracy z Trybunałem do uregulowań statutowych

Statut zawiera zobowiązanie do pełnej współpracy Państw Stron z Trybunałem (art. 86) oraz zobowiązuje do zapewnienia w ustawodawstwach wewnętrznych procedur umożliwiających realizację wszelkich form współpracy przewidzianych w Statucie (art. 88).

Trybunał ma charakter ponadpaństwowy. Uregulowana Statutem współpraca Trybunału z państwami znacznie odbiega od tradycyjnej międzynarodowej współpracy państw w sprawach karnych. Odmienności współpracy horyzontalnej – pomiędzy państwami, a współpracy pomiędzy państwami a Trybunałem odnoszą się m.in. do instytucji „surrender”, odmowy wykonania wniosków o pomoc prawną, możliwości prowadzenia postępowania karnego na terytorium państwa-strony bezpośrednio przez przedstawicieli Trybunału.

Obowiązujące przepisy Kodeksu postępowania karnego nie są wystarczające dla realizacji zobowiązań wynikających ze Statutu Trybunału. Wprowadzone ustawą z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 17, poz. 155) zmiany odnoszące się do współpracy z trybunałami międzynarodowymi przygotowywane były jeszcze przed wejściem w życie Statutu Trybunału oraz przed jego ratyfikacją przez Rzeczpospolitą Polską, a w konsekwencji nie uwzględniają w pełni specyfiki współpracy z Trybunałem. Zmiany te tworzone były pod kątem współpracy z międzynarodowymi trybunałami ad hoc – dla byłej Jugosławii (ICTY) oraz Rwandy (ICTR), których charakter oraz procedury są częściowo odmienne od tych przewidzianych dla Trybunału. Część zobowiązań wynikających ze Statutu pozostaje zatem poza regulacją ustawową.

Ponadto, przepisy obowiązującego Kodeksu postępowania karnego w sposób niewystarczająco szczegółowy regulują współpracę z trybunałami. W kwestiach nieuregulowanych odsyłają one do aktów prawnych regulujących działanie trybunałów, które to akty z kolei odsyłają do prawa wewnętrznego. W tym miejscu warto podkreślić, że akty prawne regulujące m.in. zasady współpracy trybunałów ad hoc, tj. ICTY i ICTR, które mają formę załączników do rezolucji Rady Bezpieczeństwa nie są w Polsce urzędowo opublikowane.

Należy również stwierdzić, że istniejące obecnie – zbyt ogólne uregulowanie zagadnienia współpracy z trybunałami ze wskazówką „odpowiedniego” stosowania przepisów odnoszących się do międzynarodowej współpracy państw, przy istnieniu istotnych różnic proceduralnych w relacjach trybunał – państwo oraz państwo –

państwo będą powodowały poważne problemy w stosowaniu tych aktów prawnych, jak również bardzo zróżnicowaną praktykę w tym zakresie.

3. Proponowana forma regulacji współpracy z Trybunałem oraz innymi międzynarodowymi trybunałami karnymi

Możliwych form regulacji współpracy z Trybunałem oraz innymi międzynarodowymi trybunałami karnymi jest wiele (np. odrębne ustawy o współpracy z Trybunałem oraz pozostałymi trybunałami, jedna wspólna ustawa o współpracy ze wszystkimi trybunałami, wprowadzenie zmian do Kodeksu postępowania karnego bądź w poszczególnych jego częściach odnoszących się do kwestii poruszanych w Statucie, bądź stworzenie odrębnego rozdziału Kodeksu postępowania karnego dotyczącego współpracy z Trybunałem lub wszystkimi międzynarodowymi trybunałami karnymi).

Przy wyborze formy uregulowania wymienionych zagadnień brano pod uwagę następujące elementy:

- a) istnienie potrzeby uregulowania współpracy z trzema międzynarodowymi trybunałami karnymi: Trybunałem, Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla byłej Jugosławii oraz Międzynarodowym Trybunałem Karnym dla Rwandy. Pomimo istniejących różnic, procedury oraz zasady współpracy z państwami w przypadku wszystkich trzech trybunałów są podobne. Z uwagi na te podobieństwa niekorzystna byłaby sytuacja, w której współpraca z tymi trybunałami poddana byłaby innemu reżimowi. Dlatego zakresem proponowanej ustawy objęto wszystkie wymienione wyżej trybunały. Szczególnie wyeksponowany został Trybunał z uwagi na fakt, że jego jurysdykcja ma najszerszy zasięg, stąd współpraca Polski z tym właśnie trybunałem ma najistotniejsze znaczenie,
- b) postanowienia Statutu po jego ratyfikacji stały się częścią polskiego porządku prawnego. Znaczna część przepisów Statutu ma charakter samowykonalny. Z tych względów projekt ustawy reguluje kwestie nie unormowane dotychczas w prawie polskim (np. instytucja przekazania), kwestie, odnośnie których Statut pozostawia państwom-stronom pewną swobodę co do sposobu regulacji, zawiera również przepisy będące wykonaniem postanowień Statutu, np.

wyznaczenie organu właściwego do realizacji wniosków trybunału o pomoc prawną,

- c) problematyka międzynarodowa w sprawach karnych, w tym przede wszystkim kwestie związane z pomocą prawną i ekstradycją, regulowane są w polskim porządku prawnym – poza umowami międzynarodowymi – w Kodeksie postępowania karnego. Współpraca pomiędzy międzynarodowymi trybunałami karnymi a państwami oparta jest w znacznej mierze na przepisach dotyczących współpracy pomiędzy państwami.

4. Analiza poszczególnych uregulowań projektu

W projektowanej ustawie zaproponowano wprowadzenie do Kodeksu postępowania karnego definicji ekstradycji, wskazując, że na gruncie prawa polskiego ekstradycja to inna instytucja prawa niż przekazanie osoby na podstawie wniosku w tym zakresie złożonego przez Trybunał (art. 1 pkt 3 projektu ustawy – projektowany art. 602 § 1 K.p.k.). Zmiana ta wymusiła też zmianę tytułu rozdziału 65 k.p.k. (art. 1 pkt 2 projektu ustawy).

Odnosnie natomiast sposobu implementacji Statutu Trybunału, z uwagi na zbieżność materii będącej przedmiotem uregulowania, o czym była już wcześniej mowa, z przepisami dotyczącymi współpracy pomiędzy państwami, w projektowanej ustawie przyjęto koncepcję utworzenia w Kodeksie postępowania karnego nowego rozdziału – Rozdziału 66a, tak aby proceduralne postanowienia dotyczące współpracy karnej z Międzynarodowym Trybunałem Karnym, jako współpracy szczególnego rodzaju, zawrzeć w Kodeksie postępowania karnego w Dziale XIII – Postępowanie w sprawach karnych ze stosunków międzynarodowych, w odrębnej jednostce redakcyjnej, bezpośrednio po rozdziałach dotyczących współpracy między państwami.

Natomiast przepisy dotyczące innych, niż Międzynarodowy Trybunał Karny międzynarodowych trybunałów karnych, pozostawiono w dotychczasowym Rozdziale 67. Na dzień dzisiejszy przepisy te będą odnosiły się tylko do dwóch takich trybunałów: Międzynarodowego Trybunału Karnego dla byłej Jugosławii oraz Międzynarodowego Trybunału Karnego dla Rwandy.

W zakresie art. 611g.

Podobnie, jak w przypadku współpracy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami, również wniosek Trybunału o współpracę, w zależności od stadium postępowania będzie realizowany, odpowiednio, przez właściwy sąd lub prokuratora.

W zakresie art. 611h.

Szereg postanowień projektu poświęcono instytucji surrender przetłumaczonej na język polski (Dz. U. z 2003 r. Nr 78, poz. 708) niezbyt jednak fortunnie jako „dostarczenie”. Dlatego też w projektowanej ustawie wniosek Trybunału o dostarczenie osoby Trybunałowi w rozumieniu przepisów Statutu nazwano „wnioskiem o przekazanie osoby” (§ 1).

Ustawowa regulacja przekazania osoby opiera się na ustaleniu, że jest to instytucja odmienna od ekstradycji, czyli wydania danej osoby innemu państwu. Statut wyraźnie różnicuje ekstradycję i przekazanie (dostarczenie), definiując przekazanie (dostarczenie) jako wydanie osoby Trybunałowi przez państwo (art. 102)¹⁾. Instytucję tę od ekstradycji różni nie tylko podmiot, na rzecz którego następuje przekazanie osoby, ale również postępowanie prowadzące do wydania, w tym przede wszystkim znacznie ograniczone możliwości odmowy przekazania osoby Trybunałowi. Statut nie przewiduje tradycyjnych podstaw odmowy przekazania występujących w umowach międzynarodowych, jak również w Rozdziale 65 Kodeksu postępowania karnego, włącznie z brakiem możliwości powołania się na obywatelstwo osoby, której wniosek dotyczy. Dlatego projekt wyłączył możliwość stosowania art. 604 Kodeksu postępowania karnego w przypadku wniosku o przekazanie. Statut zawiera natomiast podstawę do odroczenia wykonania tego wniosku. Może to mieć miejsce w przypadku, gdy przed sądem krajowym podniesiono zarzut *ne bis in idem*, o którym mowa w art. 20 Statutu. Zgodnie bowiem z art. 20 Statutu wykluczona jest jurysdykcja Trybunału, gdy doszło już do

---

¹⁾ Podczas prac związanych z ratyfikacją Statutu Rzymskiego rząd reprezentował stanowisko zakładające odmienną instytucję dostarczenia i ekstradycji, a tym samym brak sprzeczności w tym zakresie pomiędzy Konstytucją (zakaz ekstradycji obywateli polskich) a Statutem (brak możliwości powołania się przez państwa-strony na obywatelstwo jako podstawę odmowy dostarczenia). Stanowisko takie zostało następnie podzielone przez Sejm i Senat.

osądzenia danej osoby przez inny sąd, chyba że postępowanie w tej sprawie było prowadzone w celu uchronienia danej osoby przed odpowiedzialnością karną lub nie było ono prowadzone w sposób niezależny i bezstronny. W związku z konsekwencjami, jakie powoduje powołanie się na zarzut *ne bis in idem* projekt przewiduje obowiązek poinformowania osoby, której dotyczy wniosek o przekazanie o możliwości podniesienia takiego zarzutu (§ 1). O dopuszczalności danej sprawy i objęciem jej jurysdykcją Trybunału nie orzeka jednak sąd krajowy lecz Trybunał, niemniej jednak sąd krajowy, w zakresie w jakim jest to możliwe (w szczególności jeśli uprzednie osądzenie miało miejsce w Polsce), powinien wstępnie ustalić zasadność podnoszonego zarzutu, a następnie powiadomić o swych ustaleniach Ministra Sprawiedliwości, który – zgodnie z art. 89 ust. 2 Statutu – podejmie w tej sprawie ustalenia z Trybunałem. Projekt przewiduje możliwość odroczenia wykonania wniosku o przekazanie osoby aż do czasu wydania decyzji w sprawie dopuszczalności, jeśli takiej decyzji Trybunał jeszcze nie wydał.

Projekt reguluje również tymczasowe przekazanie osoby Trybunałowi (§ 4). Ma to miejsce w sytuacji, kiedy wniosek Trybunału dotyczy osoby, przeciwko której prowadzone jest w kraju postępowanie karne w innej sprawie niż będącej przedmiotem postępowania przed Trybunałem, lub osoba taka odbywa karę za inne przestępstwo niż to, w związku z którym żąda się jej przekazania. Wprawdzie Statut w opisanej sytuacji przewiduje jedynie obowiązek przeprowadzenia ustaleń z Trybunałem (art. 89 ust. 4), ale już Reguły procesowe i dowodowe przewidują wprost możliwość zastosowania tej instytucji (Reguła 183). Za wprowadzeniem możliwości tymczasowego przekazania przemawia dodatkowo fakt, że podobne unormowanie występuje we współpracy między państwami, np. w Europejskiej konwencji o ekstradycji (art. 19 Konwencji).

Trzeba w tym miejscu wskazać, że Reguły procesowe i dowodowe nie są integralną częścią Statutu (umowy międzynarodowej), zatem nie mogą być stosowane bezpośrednio.

W zakresie art. 611i.

Przepis ten reguluje tranzyt osoby przekazywanej Trybunałowi drogą lotniczą oraz postępowanie w przypadku nieprzewidzianego lądowania. W takiej sytuacji

---

Polska, z uwagi na określony 96 godzinny bezwzględnie maksymalny termin tymczasowego aresztowania, niezwłocznie zwraca się wówczas do Trybunału o przekazanie wniosku o tranzyt. Sytuacji nieprzewidzianego lądowania w przypadku tranzytowego przewozu osoby przekazywanej nie przewiduje Kodeks postępowania karnego, nie można zatem posiłkować się w takim przypadku „odpowiednim” zastosowaniem polskiej procedury karnej.

W zakresie art. 611j.

Statut rozróżnia wnioski o aresztowanie i przekazanie od wniosków o tymczasowe aresztowanie. Te ostatnie odnoszą się do sytuacji, w których Trybunał – w nagłych wypadkach – wnosi o aresztowanie danej osoby do czasu przekazania państwu wniosku o przekazanie osoby (art. 92 Statutu). W obu przypadkach państwo ma obowiązek aresztowania osoby, której wniosek dotyczy (art. 59 Statutu). To zobowiązanie odzwierciedla art. 611j § 1 Projektu.

Statut przewiduje też możliwość złożenia przez osobę aresztowaną wniosku o zwolnienie z tymczasowego aresztowania z uwagi na „nagle i wyjątkowe” okoliczności. Podejmując w tej kwestii decyzję, sąd bierze pod uwagę wagę zarzucanych zbrodni oraz istnienie rzeczywistych gwarancji pozwalających na przekazanie osoby Trybunałowi, mimo niestosowania tymczasowego aresztowania, uwzględnia również stanowisko Trybunału w tej kwestii. Tak więc sąd rozważa tutaj okoliczności, o których mowa w Statucie, nie bierze natomiast pod uwagę przesłanek uzasadniających uchylenie bądź zmianę tego środka zapobiegawczego na łagodniejszy, przewidzianych w ustawodawstwie krajowym. Powyższe, przy rozpatrywaniu tego rodzaju wniosków, wymusza więc wyłączenie stosowania przepisów art. 257-259 K.p.k.

W zakresie art. 611k.

Statut w art. 101 reguluje zasadę specjalności, która zasadniczo nie odbiega od zasady specjalności formułowanej na gruncie ekstradycji. Podobnie, jak w stosunkach między państwami, istnieje możliwość odstąpienia od tej zasady, co dopuszcza ust. 2 art. 101 Statutu. Statut wymaga od państw-stron wprowadzenia uregulowań pozwalających im na odstąpienie od zasady specjalności na wniosek Trybunału oraz dołożenia wszelkich starań, aby taki wniosek zrealizować. Chociaż przyjmuje się, że zasada specjalności jest konsekwencją suwerenności państw, to

jednak uznaje się również, że chroni ona interesy osoby wydanej. Dlatego projekt, podobnie, jak np. Europejska konwencja o ekstradycji, stwarza możliwość – jeszcze przed podjęciem przez państwo decyzji odnośnie odstąpienia od zasady specjalności – zwrócenia się do Trybunału o przekazanie oświadczenia osoby przekazywanej dotyczącego zarzucanego jej „nowego” przestępstwa.

W zakresie art. 611l.

Projektowany przepis wprowadza możliwość wyrażenia przez Ministra Sprawiedliwości zgody na przekazanie Trybunałowi osoby, która wcześniej została wydana innemu państwu. Podobne rozwiązanie stosowane jest w stosunkach między państwami: przewiduje je np. Europejska konwencja o ekstradycji i dwustronna umowa z USA o ekstradycji.

Artykuły 611m-611o projektu regulują zagadnienia związane z odmową udzielenia pomocy prawnej Trybunałowi. Statut w bardzo szczegółowy sposób normuje tę problematykę, przewidując nieco inne, znacznie ograniczone, niż tradycyjne podstawy odmowy oraz procedury związane z realizacją wniosków o pomoc prawną. W szczególności chodzi tu o ustalenia.

Zgodnie ze Statutem, w przypadku gdy wykonanie konkretnego wniosku Trybunału o pomoc prawną byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego, państwo nie może odmówić udzielenia pomocy prawnej, ma natomiast obowiązek podjąć ustalenia z Trybunałem, podczas których rozważa się, czy pomoc prawna nie może być udzielona w inny sposób. W przypadku gdy w wyniku ustaleń kwestii tej nie można rozstrzygnąć inaczej, Trybunał w niezbędnym zakresie zmienia wniosek (art. 89 ust 3). Przepis ten znalazł odzwierciedlenie w art. 611m projektu.

Oprócz pomocy prawnych szczegółowo określonych w art. 93 ust. 1 lit. a-k, Trybunał może wnosić o udzielenie innej pomocy prawnej, o ile nie jest ona zabroniona przez prawo państwa wezwanego (w projekcie przyjęto dopuszczalność na mocy ustawy). W przypadku gdy warunek ten nie jest spełniony, państwo-strona może odmówić wykonania żądanej czynności, jednak wcześniej ma obowiązek rozważyć, czy wnioskowanej pomocy nie można udzielić w żadnych warunkach lub w późniejszym terminie (art. 93 ust. 5). Taką sytuację reguluje art. 611n projektu.

Kolejną podstawą odmowy udzielenia pomocy prawnej Trybunałowi jest ochrona dokumentu lub innego dowodu zawierającego informacje, których ujawnienie mogłoby zagrażać bezpieczeństwu Rzeczypospolitej Polskiej (art. 611o projektu). Również w przypadku zaistnienia tej przesłanki, odmowa spełnienia żądania Trybunału jest ostatecznością i musi być poprzedzona ustaleniami z Trybunałem (art. 93 ust. 4, art. 72 Statutu).

W zakresie art. 611p.

Z uwagi na zastrzeżenie zachowania w tajemnicy informacji zawartej w udostępnionym przez inne państwo lub organizację międzynarodową dokumencie lub innym dowodzie, uzależnia się spełnienie żądania Trybunału przekazania takiego dokumentu lub dowodu od wyrażenia na to zgody przez to państwo lub tę organizację. Regulując tę kwestię w art. 73 Statut przewiduje nieco inne procedowanie w przypadku, gdy podmiotem przekazującym jest państwo-strona oraz gdy podmiotem tym nie jest państwo-strona.

W zakresie art. 611r.

Inaczej niż to przewiduje tradycyjny model współpracy między państwami, Statut pozwala na bezpośrednie przeprowadzenie przez Prokuratora Trybunału określonych w Statucie czynności pomocy prawnej w poszczególnych państwach (art. 99 ust. 4, art. 57 ust. 3 lit. d). Ponadto, Statut przewiduje możliwość obecności osób wskazanych we wniosku Trybunału przy wykonywaniu czynności, których dotyczy wnioski (art. 99 ust. 1).

W zakresie art. 611s.

Statut przewiduje szereg sytuacji, w których będzie zachodziła potrzeba przeprowadzenia ustaleń z Trybunałem (np. art. 72, art. 89 ust. 4, art. 91, art. 93 ust. 3 i 9, art. 96 ust. 6, art. 99 ust. 3) lub współpracy w kwestiach takich, jak informowanie o postępowaniu karnym toczącym się w Polsce, występowanie z wnioskami o odstąpienie od prowadzenia postępowania przygotowawczego. Organem właściwym w tych sprawach będzie Minister Sprawiedliwości. W związku z tym wprowadzono odpowiedni zapis do konkretnych uregulowań projektu (art. 611h § 4 i 5, art. 611m, art. 611n, art. 611o § 1) oraz sformułowano

ogólną zasadę, że innych ustaleń z Trybunałem, określonych w Statucie, zawsze dokonuje Minister Sprawiedliwości.

Proponowaną regulację art. 615 K.p.k. dostosowano do uregulowania w Kodeksie postępowania karnego współpracy z Międzynarodowym Trybunałem Karnym w odrębnym rozdziale 66a tego Kodeksu.

Pozostawiono zasadę, że w stosunkach ze wszystkimi międzynarodowymi trybunałami karnymi, w tym także z Międzynarodowym Trybunałem Karnym stosuje się odpowiednio przepisy Działu XIII K.p.k. (§ 3).

Powyższe dotyczyć będzie, przykładowo, kwestii właściwości organów do wykonywania wniosków Międzynarodowego Trybunału Karnego o współpracę, gdzie w niektórych przypadkach trzeba się będzie posiłkować, odpowiednio, art. 607 § 1 K.p.k., art. 611 K.p.k., czy też art. 611d § 2 K.p.k.

Pozostawiono też zasadę, że przepisów tego Działu nie stosuje się, jeżeli akt prawny regulujący działanie międzynarodowego trybunału karnego stanowi inaczej (§ 1).

Jednocześnie zachowano dotychczasowy przepis § 4, ponieważ odnosi się on wyłącznie do Międzynarodowego Trybunału Karnego dla byłej Jugosławii oraz Międzynarodowego Trybunału Karnego dla Rwandy.

Wreszcie proponowana zmiana w art. 253 § 2 Kodeksu karnego wykonawczego (art. 2 projektu ustawy) podyktowana jest racjonalizowaniem osadzania osób przekazywanych tranzytem w przypadku nieprzewidzianego lądowania podczas tranzytu drogą lotniczą lub nieprzewidzianej przerwy w tranzyście drogą lądową. Stosowane wówczas tymczasowe aresztowanie będzie mogło być wykonywane, jak się zakłada, nie w aresztach śledczych, lecz w pomieszczeniach, o których mowa w art. 253 K.k.w. Ma to swoje uzasadnienie w procedurach związanych z osadzaniem i zwalnianiem osoby z takich pomieszczeń, które są nieporównywalnie mniej sformalizowane i, co się z tym wiąże, znacznie szybsze od tych, które obowiązują w aresztach śledczych. A to może mieć istotne znaczenie dla sprawnego kontynuowania tranzytu. Trzeba do tego dodać, że przepis art. 253 K.k.w. wymienia pomieszczenia Straży Granicznej, która ma swoje placówki przy wszystkich lotniskach.

Projektowana ustawa została uzgodniona międzyresortowo i podlegała konsultacjom m.in. z Krajową Radą Sądownictwa (brak uwag), Naczelną Radą Adwokacką (brak uwag) oraz Radą Legislacyjną przy Prezesie Rady Ministrów (większość uwag uwzględniono).

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Wprowadzenie w życie projektowanej ustawy nie będzie miało wpływu na rynek pracy, konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz sytuację i rozwój regionów.

Wejście w życie ustawy w proponowanym brzmieniu nie spowoduje też skutków finansowych dla budżetu państwa w rozumieniu art. 31 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148).

Budżet państwa będą bowiem obciążały zwykłe koszty, jakie dotychczas ponoszone były w związku z realizacją wniosków o międzynarodową pomoc prawną i koszty te powinny być pokrywane ze środków przewidzianych na bieżącą działalność tego rodzaju. Dodatkowe szkolenia dla sędziów i prokuratorów będą mogły zostać zrealizowane w ramach prowadzonej na bieżąco polityki szkoleniowej resortu.

Trzeba stwierdzić, że Ministerstwo Sprawiedliwości od roku 2000 prowadzi szkolenia dla grupy sędziów i prokuratorów specjalizujących się we współpracy międzynarodowej. Ponadto w ramach PHARE i ze środków budżetowych cyklicznie organizowane są szkolenia dla wszystkich sędziów i prokuratorów z zakresu współpracy prawnej z zagranicą, w ramach których będą mogły być przeprowadzane szkolenia w zakresie współpracy z Trybunałem.

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

MINISTER
Prof. dr hab. Danuta Hübner

Min. DH- *AA37* /04/DPE/agg

Warszawa, *24.03.* 2004 r.

Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedłożonym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy (pismo nr RM-10-66-04), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

**Z up. Sekretarza Komitetu
Integracji Europejskiej**

PODSEKRETARZ STANU
Tadeusz Cichocki

Do uprzejmej wiadomości:
Pan Grzegorz Kurczuk
Minister Sprawiedliwości

GABINET
SEKRETARZA R. DY. MINISTRÓW

2004-03-26

